

Актуальні
питання
слов'янського
мовознавства

Випуск XIX

Одеса-2024

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра слов'янського мовознавства

*Актуальні питання
слов'янського мовознавства*

Випуск XIX

Одеса
2024

ББК 81.41я43
УДК 808.1 (082)

У збірнику вміщені статті зі широкого кола лінгвістичних та методичних проблем славістики: з питань історії та теорії слов'янських мов, методики викладання дисциплін славістичного та лінгвістичного циклу.

Для викладачів вищих та середніх навчальних закладів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного слов'янознавства.

Відповідальний редактор –

О.О. Ілясов

Редакційна колегія збірника:

доктор філологічних наук, професор *В.Б. Мусій*
кандидат філологічних наук, доцент *О.М. Новак*
кандидат філологічних наук, доцент *М.А. Сокаль*
кандидат філологічних наук, доцент *О.О. Кон*
кандидат педагогічних наук, доцент *А.О. Буднік*
кандидат філологічних наук, доцент *Н.І. Кердівар*
кандидат філологічних наук, викладач *В.В. Дашкова*
викладач *Н.К. Турбарова*
викладач *О.О. Ілясов*

Рецензенти:

Н.Г. Ареф'єва – доктор філологічних наук, професор, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Ю.А. Шпаляренко – кандидат педагогічних наук, старший викладач, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Друкується за ухвалою Вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»,
протокол № 7 від 26 грудня 2024 року

© Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», 2024

© Кафедра слов'янського мовознавства, 2024

© О.О. Ілясов, упорядник, 2024

ЗМІСТ

НАЦІОНАЛЬНА СВОЄРІДНІСТЬ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ ТА ВИВЧЕННЯ ЇХ ІСТОРІЇ

Ілясов О. О.

Сербська академічна тлумачна лексикографія другої половини XX століття. «Речник српскохрватског књижевног и народног језика» (Речник САНУ).....	6
---	---

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ У СПЕКТРИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Воробець С.В., Цзібінь Х.

Білінгвальна компетенція мовної особистості і професійно орієнтований переклад.....	17
--	----

Воробець С.В.

Система навчальних завдань з професійно орієнтованого близькоспорідненого перекладу.....	26
---	----

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ ТА МЕТОДИКА ЇХ ВИКЛАДАННЯ

Турбарова Н.К., Деде Ю.Ф.

Лінгводидактична робота з розвитку фонематичного слуху в першокласників у класі з інклюзією.....	37
---	----

*Буряченко В., Балтажи Д., Тома В. (науковий керівник – к. філол. н.,
доцент Сокаль М. А.)*

Проблема дислексії та дисграфії у молодших школярів та можливості її вирішення.....	54
--	----

Макарова К. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)

Про роботу над помилкам в мовленні молодших школярів.....	61
---	----

Турбарова Н.К., Моїсєєва С.

Використання LEGO-технологій на уроках української мови та читання.....	67
--	----

Беліна А.О. (Науковий керівник – к. філол. н., доцент Кон О.О.)

Використання додатків Google у сучасних підходах до вивчення української мови в початкових класах.....	80
---	----

Балабан Д.Д. (науковий керівник – к. філол. н., доцент Сокаль М. А.)

Орієнтири педагогічної діяльності на засадах НУШ.....	90
---	----

ВИКОРИСТАННЯ ДОДАТКІВ GOOGLE У СУЧАСНИХ ПІДХОДАХ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

У статті розглянуто які сучасні підходи використовуються для вивчення української мови учнями в початкових класах. Акцентована увага в цьому навчанні на доречності використання додатків Google. Наведено приклади такого використання. Розглянуто переваги додатків Google, проблеми, які можуть виникнути при їх використанні, перспективи їх розвитку.

Ключові слова: вивчення української мови, сучасні підходи навчання в початкових класах, використання додатків Google.

Вивчення української мови в початкових класах є важливою складовою загальної освіти, оскільки воно закладає основу мовної грамотності та комунікативних навичок у дітей. Українська мова це не тільки засіб спілкування, вона ще формує культурну ідентичність, сприяє розвитку мислення та творчих здібностей. В умовах глобалізації та інформаційного суспільства знання української мови стає все більш актуальним, так як воно відкриває доступ до багатой літератури, науки, культури.

Сучасні підходи до вивчення мов потребують інтеграції нових технологій, котрі зможуть значно покращити процес навчання. Технології відіграють ключову роль у створенні інтерактивного та захоплюючого освітнього середовища, що особливо важливо для молодших школярів, чия увага та інтерес до учбового процесу можуть бути легко втрачені. Використання цифрових інструментів дозволяє вчителям адаптувати

уроки під індивідуальні потреби учнів, робити їх більш динамічними та доступними. Згідно Закону України «Про освіту» «освіта повинна бути доступною і відповідати сучасним вимогам, включаючи використання інформаційних технологій» [2].

Додатки Google, такі як Coogle Classroom, Google Docs, Google Slides и Google Forms, надають унікальні можливості для організації учбового процесу. Вони дозволяють вчителям створювати інтерактивні завдання, здійснювати спільну роботу над проектами та організовувати дистанційне навчання. Додатки Google сприяють розвитку навичок співпраці, критичного мислення та самостійності в учнів. Їх використання допомагає не тільки в процесі вивчення української мови, але й в формуванні грамотності, що є важливим аспектом сучасної освіти.

Таким чином, використання додатків Google у сучасних підходах вивчення української мови полягає в необхідності пошуку ефективних методів навчання, котрі будуть відповідати вимогам часу та сприятимуть повноцінному розвитку учнів в умовах цифрової епохи. Дослідження цього питання може привести до нових підходів у викладенні української мови та покращенню якості освіти в цілому.

Процес вивчення української мови в початкових класах, який є важливим етапом у формуванні мовної компетенції в дітей, включає в себе різні психолого-педагогічні аспекти та сучасні підходи, котрі сприяють ефективному навчанню.

Психолого – педагогічні аспекти вивчення української мови:

1. Вікові обмеження дітей. В початкових класах учні знаходяться на етапі активного розвитку пізнавальних процесів, таких як увага, пам'ять, мислення. Важливо враховувати, що діти в цьому віці відрізняються високою сприйнятливістю до нового матеріалу, але й також дуже швидко можуть втрачати інтерес. Тому навчання має бути «ігровим» та інтерактивним.

2. Мотивація до навчання. Мотивація відіграє ключову роль в успішному освоєнні мови. Учні повинні бачити практичну цінність матеріалу, що вивчається. Це може бути досягнуто через використання ігрових технологій, проектної діяльності та інтеграцію мови з іншими предметами.

3. Індивідуальні відмінності. Кожна дитина унікальна, та її здібності до вивчення мови можуть змінюватися. Використання диференційованого підходу дозволяє враховувати індивідуальні особливості учнів, що сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу.

В свою чергу сучасні підходи до вивчення української мови включають:

1. Комунікативний підхід. Цей підхід акцентує увагу на розвитку навичок спілкування. Учні вчаться не тільки граматиці та лексиці, але й тому, як використовувати мову в реальних ситуаціях. Це включає до себе рольові ігри, діалоги та обговорення.

2. Ігровий підхід. Ігрові технології створюють захоплюючу атмосферу для навчання. Використання ігор допомагає у розвитку мовних навичок, а також сприяє формуванню позитивного відношення до навчання.

3. Проектний метод. Проектна діяльність дозволяє учням працювати над реальними задачами, що сприяє більш глибокому розумінню мови та її використанню в різних контекстах. Проекти можуть включати в себе створення презентацій, дослідницькі роботи або колективні проекти.

4. Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ). Використання ІКТ у навчанні української мови відкриває нові обрії для взаємодії з учбовим матеріалом. Додатки Google, онлайн-курси та освітні платформи дозволяють створювати інтерактивні завдання, проводити тестування та організовувати дистанційне навчання. Загалом «впровадження ІКТ у навчальний процес є необхідною умовою для підвищення якості освіти» [6].

5. Інтеграція з іншими предметами. Інтеграція української мови з іншими учбовими предметами (наприклад, літературою, мистецтвом або

навколишнім світом) допомагає учням бачити взаємозв'язок між різними галузями знань та розвивати їх критичне мислення.

Тобто, враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що теоретичні основи вивчення української мови в початкових класах охоплює різнобічні психолого-педагогічні аспекти та сучасні підходи до навчання. Враховуючи вікові особливості дітей, їх мотивацію та індивідуальні відмінності, вчитель може використовувати різні методи та технології для створення ефективного освітнього середовища. Використання сучасних підходів, таких як комунікативний та ігровий, а також інтеграція ІКТ, сприяє більш глибокому засвоєнню української мови та формуванню позитивного відношення до навчання в учнів.

Використання додатків Google у навчальному процесі стає все більш популярним завдяки їх досяжності, функціональності та зручності. В початкових класах ці інструменти можуть значно полегшити навчання українській мові, роблячи його більш інтерактивним та захоплюючим.

Стисло роздивимось додатки Google, які використовуються в освіті.

Google Документи. Це текстовий редактор, котрий дозволяє створювати, редагувати та спільно працювати над документами у реальному часі. Вчителю можуть використовувати додаток Google документи для створення завдань, тестів та різних вправ. Учні можуть писати твори, виконувати групові проекти та отримувати зворотні зв'язок від вчителя.

Google Презентації. Цей додаток – інструмент для створення презентацій, аналогічний PowerPoint. Учні з його допомогою можуть готувати презентації з різних тем, пов'язаних із українською мовою та літературою, що сприятиме розвитку їх навичок публічних виступів і роботі з інформацією.

Google Таблиці. Цей додаток створений для роботи з електронними таблицями. Його можна використовувати для ведення обліку словниково-

го запасу, аналізу результатів тестування та створення графіків прогресу учнів.

Google Форми. Цей додаток – інструмент для створення опитувань та тестів. Вчитель із його допомогою може створювати вікторини та тести з української мови, а також збирати відгуки від учнів про проведені уроки.

Google Клас. Це платформа для керування учбовим процесом. Google Клас дозволяє організовувати завдання, відстежувати успішність учнів та спілкуватися з ними в зручному форматі. Вчитель може розміщувати учбові матеріали та завдання з української мови, а учні – виконувати їх і ставити питання.

Google Диск. Це хмарне сховище для файлів. Вчитель та учні можуть зберігати та ділитися учбовим матеріалом, щоб полегшити доступ до необхідних ресурсів з будь-якої точки.

Використання додатків Google у навчанні української мови має безліч переваг, наведемо найголовніші з них.

1. Доступність. Усі додатки Google доступні онлайн і можуть використовуватися на різних пристроях (комп'ютер, планшет, смартфон), що дозволяє учням працювати в зручний час і в будь-якому місці.

2. Спільна робота. Можливість спільного редагування документів та проектів сприяє розвитку командної роботи та співпраці між учнями.

3. Інтерактивність. Додатки Google дозволяють створювати інтерактивні завдання, що робить навчання більш цікавим та стимулює інтерес до вивчення мови.

4. Спрощення зворотного зв'язку. Вчитель може легко залишати коментарі та рекомендації до робіт учнів, що сприяє більш швидкому процесу навчання.

5. Різноманітність форматів. Використання різних форматів (текстів, презентацій, таблиць) допомагає урізноманітнити учбовий процес та задовольнити різні стилі навчання.

6. Безпека та конфіденційність. Google забезпечує високий рівень безпеки даних, що особливо важливе в освітньому середовищі.

7. Інтеграція з іншими інструментами. Додатки Google легко інтегрують із іншими освітніми платформами та ресурсами, що розширює можливості для навчання.

Іншими словами, додатки Google виступають потужним інструментом для навчання української мови в початкових класах. Їх функціональність, доступність та можливості для спільної роботи роблять процес навчання більш ефективним та цікавим. Використання цих додатків допомагає розвивати не тільки мовні навички, але й інші важливі компетенції в учнів, такі як критичне мислення, креативність та командна робота.

Ми вже зробили висновки, що використання додатків Google може значно підвищити інтерес учнів та покращити результати навчання. Роздивимось кілька конкретних прикладів застосування різних додатків й оцінимо їх ефективність.

1. Google Документи. Приклад використання – твір та творче завдання. Вчитель задає тему для твору, учні працюють над текстом у Google документах. Вони можуть писати, редагувати та коментувати роботу один одного. Плюси: учні вчаться формулювати думки, редагувати тексти та надавати зворотній конструктивний зв'язок. Спільна праця сприяє розвитку навичок комунікації. Мінуси: можливі труднощі з доступом для деяких учнів, якщо в них немає стабільного інтернету.

2. Google Презентації. Приклад використання – презентації з літературних оповідань. Учні готують презентації на основі прочитаних книжок або віршів, використовуючи текст, зображення та відео. Плюси: розвиток навичок публічного виступу, креативність та вміння працювати з інформацією. Учні вчаться структурувати матеріал. Мінуси: деякі діти можуть відчувати страх перед виступом, що потребує додаткової підтримки від вчителя.

3. Google Таблиці. Приклад використання – ведення словника. Учні створюють таблиці зі словами, котрі вони вивчають, включаючи їх значення, приклади використання та синоніми. Плюси: це допомагає систематизувати знання, покращую пам'ять і сприяє розширенню словникового запасу. Мінуси: можуть виникати труднощі з розумінням функціоналу таблиць у молодших школярів.

4. Google Форми. Приклад використання – вікторини та тести. Вчитель створює тести з граматики та лексики, котрі учні проходять онлайн. Плюси: це дозволяє швидко оцінити рівень засвоєння матеріалу та отримати миттєвий зворотний зв'язок. Учні можуть проходити тестування в зручний для них час. Мінуси: ні всі учні можуть бути мотивовані проходити тестування самостійно, що потребує контролю зі сторони вчителя.

5. Google Клас. Приклад використання – організація учбового процесу. Вчитель створює клас, розміщує завдання, матеріали для читання та відео-уроки з української мови. Плюси: спрощує керування учбовим процесом, дозволяє відстежувати успішність кожного учня. Створюється єдиний простір для спілкування. Мінуси: може бути потрібен час на навчання як вчителів, так й учнів роботі з платформою.

6. Google Диск. Приклад використання – зберігання та обмін інформацією. Вчитель створює папку на Google Диску, куди завантажує учбовий матеріал, книжки та додаткові ресурси. Плюси: спрощує доступ до ресурсів для всіх учасників учбового процесу. Учні можуть завантажувати свої роботи для перевірки. Мінуси: необхідність в організації структури папок для зручності пошуку інформації.

Загальна оцінка ефективності використання додатків Google:

- інтерактивність та залученість (учні стають більш залученими до учбового процесу завдяки інтерактивним завданням);
- розвиток цифрових навичок (робота з сучасними технологіями допомагає учням у розвитку важливих цифрових навичок);

- гнучкість навчання (можливість вчитися в будь-який час та в будь-якому місці робить процес більш досяжним).

Але все ж таки, враховуючи деякі недоліки (наприклад, можливі технічні проблеми, необхідність в навчанні користувачів та ін.), для досягнення максимальної ефективності важливо поєднувати традиційні методи навчання з сучасними технологіями, а також забезпечувати підтримку учням у процесі засвоєння нових інструментів.

При залученні додатків Google до освітнього процесу можна спостерігати певні проблеми та перспективи використання цих технологій. Роздивимось коротко основні з них.

Проблеми залучення технологій до освітнього процесу:

- нерівномірний доступ до технологій (в різних регіонах та школах може бути різний рівень доступу до сучасних технологій (комп'ютери, інтернет), це створює нерівні умови для учнів);

- недолік підготовки вчителів (багато вчителів можуть не мати достатньо знань та навичок для ефективного використання технологій у навчанні, це потребує додаткових курсів, тренінгів);

- опір змінам (деякі вчителі та батьки можуть бути скептично налаштовані до залучення технологій, вважаючи, що традиційні методи навчання більш ефективні);

- проблеми з мотивацією (ні всі учні можуть бути зацікавлені у використанні технологій, що може призвести до зниження мотивації до навчання);

- технічні проблеми (неполадки з обладнанням чи програмний забезпеченням можуть порушити учбовий процес і викликати розчарування у вчителів та учнів);

- надлишкова інформація (учні можуть стикатися з проблемою вибору серед великої кількості доступної інформації, що ускладнює процес навчання та засвоєння матеріалу).

Тепер роздивимось перспективи розвитку технологій у навчанні української мови:

- індивідуалізація навчання (технології дозволяють створювати персоналізовані освітні програми, враховуючи рівень знань та інтересів кожного учня);

- інтерактивні платформи (розвиток інтерактивних додатків і платформ (наприклад, для вивчення граматики та лексики) зробить навчання більш захоплюючим та доступним);

- використання штучного інтелекту (штучний інтелект може допомогти у створенні адаптивних учбових матеріалів, а також у автоматичній перевірці робіт та наданні зворотного зв'язку);

- дистанційне навчання (технології дозволяють організувати навчання у віддаленій формі, що особливо актуально для учнів із віддалених регіонів);

- гейміфікація (залучення ігрових елементів в учбовий процес може підвищити мотивацію учнів та зробити навчання більш цікавим);

- мультимедійні ресурси (використання відео, аудіо та візуальних матеріалів допоможе урізноманітнити учбовий процес і покращити сприйняття інформації);

- співпраця та обмін досвідом (технології дозволяють організувати співпрацю між учнями із різних регіонів, країн, що сприяє обміну культурним досвідом та мовними навичками);

- аналіз даних про успішність (система управління навчанням може збирати дані про прогрес учнів, що допоможе вчителям краще розуміти їх потреби й адаптувати методи навчання).

Тобто, використання технологій в освітньому процесі відкриває багато можливостей для покращення навчання українській мові, але й ставить перед нами ряд викликів. Для успішної інтеграції технологій необхідно подолати існуючі проблеми, забезпечити підготовку вчителів і створити

рівні умови для всіх учнів. З правильним підходом технології можуть значно збагатити освітній процес і зробити його більш ефективним та цікавим.

Список використаних джерел

1. Гнатюк О. Сучасні технології в навчанні української мови. Львів : «Світ», 2019.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Коваленко А. Ефективність використання Google Classroom у навчанні української мови. *Освіта і суспільство*. 2023. №2(10). С. 112-119.
4. Кузьменко Н. Методика навчання української мови в умовах цифровізації. Київ : Освіта, 2020.
5. Литвиненко Т. Інформаційні технології в освіті: практичний посібник. Харків: ХНУ, 2021.
6. Методичні рекомендації щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес, Міністерство освіти і науки України, 2020 р. URL: <https://mon.gov.ua/>
7. Петренко І. Використання Google-документів для розвитку навичок письма у школярів. *Науковий вісник*. 2022. №4(12). С.45-50.
8. Сидоренко М. Цифрові інструменти для вчителів української мови: можливості та виклики. *Педагогічні науки*. 2021. №3(15). С.78-85.

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра слов'янського мовознавства

Науково-методичне видання

**Актуальні питання
слов'янського мовознавства**

Випуск XIX

*Здано до набору 31.11.2024. Підписано до друку 15.12.2024
Папір офісний. Гарнітура «Таймс». Ум. друк. арк. 4,94.
Обл.-вид. арк. 4,56. Тираж 300 прим.*

Актуальні питання слов'янського мовознавства / відп. ред. О.О. Ілясов. Вип. XIX. Одеса : Homeless Publishing, 2024. 169 с.

У збірнику вміщені статті з широкого кола лінгвістичних та методичних проблем славістики: з питань історії та теорії слов'янських мов, методики викладання дисциплін славістичного та лінгвістичного циклу.

Для викладачів вищих та середніх навчальних закладів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного слов'янознавства.

ББК 81.41я43
УДК 808.1 (082)